

הריסות במזרח ירושלים, סיכום שנתי 2020

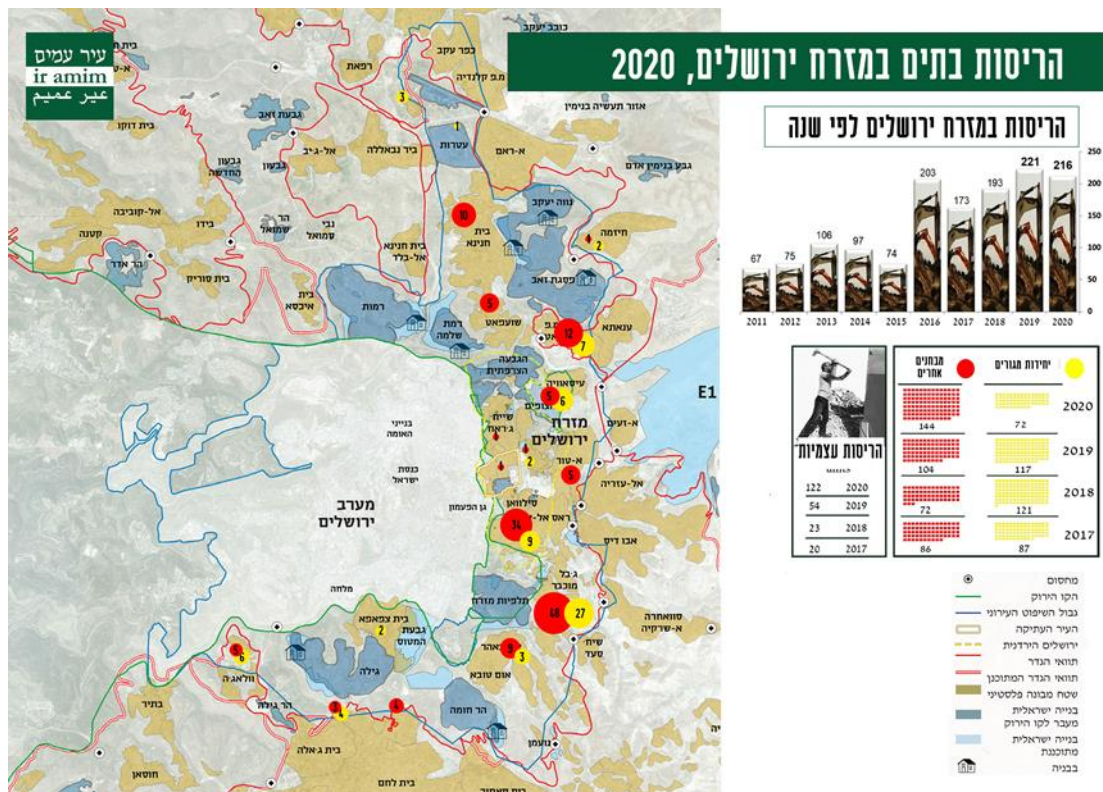
ינואר 2021

בשנת 2020 נהרסו בירושלים המזרחית 216 מבנים, מתוכם 144 יחידות דיור. מדובר בהמשך המגמה המדאיגה של גידול ניכר במספר השנתי של הריסת יחידות דיור כתוצאה מתיקון 116 לחוק התכנון והבניה (המכונה "חוק קמיניץ"; ראו על כך בהרחבה בהמשך). שנת 2019 היתה השנה הראשונה שבה יושם במלואו תיקון 116 ואז נהרסו בירושלים 104 יחידות דיור. הממוצע השנתי בשנים 2015 – 2018 עמד על 83 יחידות דיור לשנה.

אם כן הגידול בהיקף הריסות הבתים בשנת 2020 עומד על 75% יותר מאשר הממוצע השנתי קודם לחקיקת חוק קמיניץ ו-20% יותר מאשר בשנת 2019 שהיתה השנה הראשונה בה יושם החוק במלואו.

הריסות על פי חודשים בשנת 2020

סה"כ	נהרסו בהריסה עצמית	מבנים אחרים	יחידות דיור	חודש
16	9	7	9	ינואר
25	20	16	9	פברואר
10	8	0	10	מרץ
1	1	1	0	אפריל
17	11	3	14	מאי
21	7	5	16	יוני
20	4	11	9	יולי
43	22	3	40	אוגוסט
29	26	15	14	ספטמבר
12	2	7	5	אוקטובר
12	4	1	11	נובמבר
10	8	3	7	דצמבר
216	122	72	144	סה"כ

פרישת ההריסות בשכונות השונות

כפי שיובא להלן, מספר ההריסות הגבוה ביותר היה בג'בל אל מוכאבר: 48 יחידות דיור ו-27 מבנים אחרים. סה"כ 75 הריסות בוצעו בשכונה זו. זהו מספר שיא שלא נראה בשכונה אחרת בשנים האחרונות.

הריסות 2020 על פי שכונות			
שכונה	יחידות דיור	מבנים אחרים	סה"כ
בית חנינא	10	0	10
סילוואן	34	9	43
עיסאווייה	5	6	11
שייח ג'ראח	1	0	1
בית צפאפא	0	2	2
שועפאט	5	0	5
ג'בל אל מוכאבר	48	27	75
א טור	5	0	5
וואדי ג'וז	1	2	3
צור באהר	9	3	12
אבו תור	0	0	0
וולאג'ה	5	6	11
ביר אונה	3	4	7
מ"פ שועפאט	12	7	19
חיזמה	1	2	3
קלנדיה	0	3	3
עטרות	0	1	1
חירבת חאמיז	4	0	4
העיר העתיקה	1	0	1
סה"כ	144	72	216

גידול עצום בביצוע "הריסות עצמיות"

השנה גם חל גידול עצום במספר ההריסות שבוצעו על ידי בעלי הדירות. אמנם מכונות הריסות אלו "הריסות עצמיות" אך הן נובעות גם מהרשויות, מהליכים משפטיים שהובלו מול המשפחות, ומגידול גבוה בקנסות שהוטלו עליהן בעקבות תיקון 116 לחוק התכנון והבניה.

תיקון 116 לחוק התכנון והבניה (המכונה כאמור "חוק קמיניץ") נחקק בשנת 2017 ויישמו המלא החל בסופה של שנת 2018. החוק מחמיר את האכיפה על בניה לא חוקית: לא רק שהוא מצמצם את הנגישות לבתי המשפט לקבלת סעד נגד צווי הריסה, הוא אף מחמיר את הסנקציות בגין בניה ללא היתר.

תיקון זה נחקק ביזמתן של סיעות הימין בכנסת בתגובה להקצאת תקציבים ממשלתית לקידום תכניות מתאר בישובים הערבים בתוך הקו הירוק במסגרת [החלטת ממשלה 922](#). הבהילות ביישום תיקון זה לא תאמה את ההתקדמות האיטית בהרבה של ההקצאה הממשלתית לנושא התכנון בישובים הערבים בתוך הקו הירוק ויכולתה לפתור אפליה ארוכת שנים הקיימת גם היא במסגרת החלטה 922. אך מעבר לכך, בכל הקשור למזרח ירושלים תיקון החקיקה יצר מצב חמור פי כמה: לא רק שחוק קמיניץ הוחל במזרח ירושלים, אלא שמזרח ירושלים כלל לא זכתה להקצאה הממשלתית לפתרון האפליה ארוכת השנים בתחום התכנון והבניה במסגרת אותה החלטה¹.

התוצאה היא כאמור גידול ניכר במספר המשפחות הפלסטיניות אשר נאלצות להרוס את ביתן במו ידיהן. אם עד ליישום של תיקון 116 התרחשו מדי שנה 10 עד 15 הריסות עצמיות הרי שבשנת 2019 המספר זינק ל-40 יחידות דיור שנהרסו בהריסה עצמית, ואילו בשנת 2020 המספר יותר מהוכפל והגיע ל-91 יחידות דיור שנהרסו בהריסה עצמית.

הריסות בימי קורונה

הגידול בהיקף ההריסות התרחש במהלך השנה שעמדה בסימן הסגרים של הקורונה וחשיבות גדולה מתמיד לבית כמקום מוגן.

הריסות הבתים נמשכו גם בעת שהממשלה הטילה הגבלות תנועה והפצירה בציבור שלא לצאת מהבית. רק בעקבות פניות חוזרות ונשנות של עיר עמים ביחד עם האגודה לזכויות האזרח², החליט משרד המשפטים בשתי תקופות שונות לאורך השנה להקפיא זמנית את הריסות הבתים בתקופות שחפפו לסגרים שהוטלו במהלך השנה: משלהי מרץ למשך כחודשיים, ומשלהי ספטמבר למשך חודש אחד. על אף זאת, ניתן לראות כי עדיין נשבר שיא ההריסות השנה הזו במזרח ירושלים.

ב-25 בנובמבר, בהמשך להידברות מתמשכת שהתקיימה בין חברי הכנסת מהרשימה המשותפת וגורמים נוספים מהציבור הערבי לבין שר המשפטים, פרסם משרד המשפטים תקנות המקפאות את יישומו של תיקון 116 לתקופה של שנתיים. ההקפאה לא חלה על אכיפה בידי הרשות המקומית, היא חלה בישובים ערבים וישובים חקלאיים והיא תקפה רק לבניה קיימת שטרם החלו נגדה הליכי אכיפה.

¹ להרחבה, עו"ד שרון קרני-כהן ואדר' אפרת כהן-בר, [תיקון 116 לחוק התכנון והבניה והשכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית](#), במקום מתכננים למען זכויות תכנון (ע"ר) ועיר עמים, יולי 2019.

² פניית האגודה לזכויות האזרח ליועמ"ש, מרץ 2020; פניית עיר עמים והאגודה לזכויות האזרח, 3 בספטמבר 2021

מבירור שלנו מול חברי כנסת עלה שההקפאה תחול גם על מזרח ירושלים. מעקב עיר עמים אחר הריסות בתים במזרח ירושלים מאז ה-25 בנובמבר מראה סימנים לירידה בהיקף הריסות הבתים ובמיוחד בהריסות שהרשויות מבצעות. במהלך חודש דצמבר נהרסו 7 יחידות דיור במזרח ירושלים.

פרסום זה הופק הודות לתמיכתה של ה Consulat General de France A Jerusalem.

תכני הפרסום הם באחריות בלעדית של עיר עמים ולא בהכרח משקפים את עמדת הקונסוליה.